

Kaj povzroča nasilje v šolah?

Raziskave so pokazale, da so današnji otroci bolj nasilni kot kdajkoli prej.

- Po mnenju nekaterih strokovnjakov so slike nasilja v medijih postale običajen vsakodnevni pojav, tako da so otroci razvili neobčutljivost na nasilje.
- Nekateri menijo, da je nasilje vgrajeno v proces sprememb, ki so v zadnjih dveh desetletjih prisotne v socialnih odnosih in ekonomiji. Prezaposleni in finančno obremenjeni starši svoje frustracije prenašajo na otroke, kričijo in jih fizično ter emocionalno zlorablajo. Otroci opazijo doma in v družbi vse večje sprejemanje nasilja kot dovoljenega načina vedenja, tako da ni neobičajno, da tudi samo postanejo nasilni.
- Otroci ne kontrolirajo svojih ravnanj, še več, nimajo razloga želeli si kontrolirati svoje vedenje, Rastejo navajeni na nasilje kot normalen način reševanja nesporazumov in kot način zadovoljevanja želje po posedovanju določenih stvari (tuje jakne, telovadne copate, nakit....).
- Verjamejo, da imajo pravico uporabiti nasilno vedenje kot reakcijo na majhne provokacije, ko jim nekdo kakšno besedo ali stavek pove in jih s tem užali ali jih imenujejo z „grdimi“ imeni, ko izgubijo tekmo, ko jih zapusti „partner“ ali „partnerica“. ..
- Niso se naučili, da je nenasilje boljše in da je le to lahko naša **izbira** določenega vedenja. Njihove izkušnje jim govorijo, da je nasilje najhitrejši in spoštovanja vreden način doseganja ciljev.

Omogočanje nasilja

Veliko pedagogov nasprotuje temu, da se posveča veliko časa discipliniranju učencev, ki so se „izognili kontroli“. Razvijejo psihološko obrambo pred tem, da se nekaj ukrene. Mogoče tudi v svojem okolju opazate **tipične obrambne mehanizme**:

- zanikanje (“Mi tega problema v šoli nimamo, ampak tista druga šola ga ima.”),
- zmanjševanje pomena (“uporaba slabšalnih vzdevkov je normalno otroško vedenje”)
- racionaliziranje (“otroci se morajo naučiti postaviti zase”),
- opravičevanje (“Če bi bilo manj učencev v razredu, bi lahko kaj ukrenili. Če bi le časi bili drugačni, bi se mogoče lahko kaj spremenilo”)
- obtoževanje (“Starši ne prevzemajo odgovornosti za obnašanje svojih otrok”),

- izogibanje (“z nasiljem se morajo ukvarjati strokovni sodelavci, CSD, policija. Jaz sem samo učitelj.”)

Taka obrambna stališča omogočajo, da se nasilje nadaljuje. Ko učenci vidijo, da jih odrasli ali ne morejo ali ne želijo zaščititi, razvijejo lastni način soočanja s problemom nasilja – obtožujejo, ščitijo povzročitelja in druge nasilneže, skrivajo problem, ignorirajo, nabirajo občutke jeze, straha, frustracije ali krivde. Nekatere žrtve sklepajo, da so tako slabe osebe, da si zaslužijo tako maltretiranje (če bi bilo drugače, bi odrasli intervenirali?).

Ko uvidijo, koliko nasilja se tolerira, povprečen otrok sklepa, da je le to v redu in začne misliti, da tudi otroci imajo pravico uporabljati nasilno vedenje. Ali pa postanejo žrtve.

Mnogi pedagoški delavci, ki zaznavajo nasilje kot problem, verjamejo, da kot posamezniki niso usposobljeni za učinkovito delovanje, enakega mnenja so tudi za celoten šolski sistem. Na podlagi tega se ne spuščajo v soočanje s povzročitelji in zaščito žrtev, ne odločijo se prijaviti primere, ker so mnenja, da se šola slabo ali pa sploh ne ukvarja s takimi primeri itd. Nekatere učitelje je strah negativne reakcije staršev ali pa maščevanja učencev. Občutek pravice do nasilnega vedenja, ki so ga otroci razvili in toleriranje nasilja s strani učiteljev pripelje do „sistema omogočanja nasilja“. Tak sistem dovoljuje učencem nasilno vedenje brez posledic. S tem ne želimo povedati, da učitelji imajo slabe namene ali da jim je vseeno. Ampak, učitelji se ne zavedajo, da s svojo popustljivostjo in toleranco ter s tem ko pustijo povzročitelja nasilja brez posledic, dolgoročno škodijo učencu in ostale učence tako ogrožajo.

Kako narediti okolje v šoli varno in spodbudno za učenje?

Ne slepimo se, da so ozko usmerjene strategije proti nasilju lahko učinkovite. Postopki „Trdega pristopa“, kot so detektorji metala, varnostniki, pregledovanje šolskih torb, uvajanje policijskih metod, pomenijo velik korak, ampak rezultati so dolgoročno majhni.

«Pametne metode» usmerjajo učence na lastno upravljanje z občutki jeze, na postopke za mirno reševanje sporov, na metode medvrstniške mediacije in podobno. Te so rezultirale uspehe, ampak nasilje je še zmeraj v porastu.

Potrebno je izpostaviti, da preproste in parcialne metode ne bodo obrodile rezultatov. Na podlagi večine raziskav lahko zaključimo, da je učinkovit le holistični (celosten) in kontinuiran pristop – dobro organizirani, sistematični, metodični in predvidljivi postopki, kjer vsi deli pristopa funkcionirajo skupaj in koordinirano po določenem vrstnemu redu/ planu. Le tak pristop lahko prinese rezultate. Vsi zaposleni na šoli morajo prevzeti odgovornost in predanost temu, da zmanjšajo nasilje. Vsi morajo dosledno izvrševati sovje naloge. Starši morajo biti vključeni.

V šoli je potrebno uvesti program, ki nasprotuje nasilju na način, ki ni: paničen, grob, policijski ali prisilni, ker s tem se lahko dolije le olje na ogenj. Problemu mora pristopati na strukturiran, human in podporen način, ki spodbuja spremembe.

Dober program proti nasilju je osnovan na nekaj postavkah:

- ✓ vsak je dolžan spoštovati in ščititi pravice drugih.
- ✓ Podpira idejo: NASILJA NE SPREJEMAMO.
- ✓ Obstaja kontinuum od blagega do grobega nasilja. Sprejemanje blagega nasilja daje učencem napačno sporočilo, ki vodi k temu, da nasilje narašča.
- ✓ Osredotoča se na zaustavljanje vedenj zaposlenih na šoli, staršev in učencev, ki podpirajo nasilje zaradi stališč, kot so: „Imam pravico do nasilnega vedenja in sprejemam nasilje.“
- ✓ Omogoča jasno in ne dvolično definicijo nasilja, tako da ni ambivalentnosti ali subjektivnih interpretacij, ali je neko vedenje sprejemljivo ali ne.
- ✓ Razlikuje in ukvarja se z dvema vrstama nasilja:

- a) zlorabljanje b) nasilje, ki izhaja iz normalnih sporov.
- ✓ V središču programa so odrasli in učenci.
- ✓ Ima dve komponenti:
 1. Preventivno komponento (kontrola okolja s strani odraslih) in
 2. Intervencijsko komponento

Spodbudne misli

Nasilje je naraščajoči problem v šolah. Razum govori, da so otroci in adolescenti bolj pod vplivom svojih vrstnikov kot odraslih. Ni pa nujno tako.

Učenci pričakujejo, da so odrasli odgovorni in da kontrolirajo šolsko okolje. Odrasli želijo nekaj ukreniti proti nasilju, ampak veliko jih ne uvidi moči, ki jo imajo za vplivanje na pozitivne spremembe ali imajo občutek, da je podpora takih sprememb neadekvatna ali nejasna.

Ko skrbni odrasli odločno rečejo, da nasilja ne bodo sprejemali in po tem dosledno pokažejo, da resno mislijo, bodo učenci tudi osvojili te vrednote. Njihov nov občutek varnosti bo ojačan s spoštovanjem do odraslih, ki rečejo in tako tudi mislijo.